

ВАРТІСТЬ ЧИСТИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ: ВИМОГИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ

Чисті активи підприємства – це важливий показник для діяльності будь-якого підприємства, адже він характеризує вартість активів суб'єкта господарювання за вирахуванням його зобов'язань [1]. Треба наголосити, що, відповідно до вимог НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», аналогічно визначається вартість власного капіталу підприємства [2]. Тобто, вартість чистих активів підприємства дорівнює вартості його власного капіталу (підсумок розділу I пасиву балансу), тому саме цей показник має знаходитися під постійним контролем бухгалтерської, фінансової та економічної служби підприємства.

Відповідно до законодавства, особливо важливе значення вартість чистих активів має для акціонерних товариств, товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю, для яких зниження вартості чистих активів має досить негативні наслідки.

Найбільше законодавчих вимог та обмежень висувається до вартості чистих активів акціонерних товариств:

1. Відповідно до ч.3 ст.155 Цивільного кодексу: якщо по закінченню другого та кожного наступного фінансового року вартість чистих активів акціонерного товариства буде менше статутного капіталу, то воно зобов'язане зменшити свій статутний капітал до вартості чистих активів, зареєструвавши ці зміни відповідно до законодавства [3].

2. Якщо чисті активи акціонерного товариства виявляться менші, ніж встановлений законодавством мінімальний розмір статутного капіталу (на сьогодні 1250 мінімальних заробітних плат на момент реєстрації товариства), то акціонерне товариство має бути ліквідоване [3].

3. Акціонерне товариство не має права приймати рішення про збільшення статутного капіталу шляхом публічного розміщення акцій, якщо розмір чистих активів (власного капіталу) менше статутного [4].

4. Акціонерні товариства не мають права виплачувати дивіденди за простими акціями у випадку якщо чисті активи (власний капітал) товариства менше суми його статутного капіталу, резервного капіталу та величини перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю [4].

5. Акціонерне товариство не має права приймати рішення про викуп власних акцій, якщо чисті активи (власний капітал) товариства менше, ніж сума його статутного капіталу, резервного капіталу та величини перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю чи стане менше в результаті такого викупу [4].

Як свідчать наведені вимоги, зниження вартості чистих активів нижче критичного рівня не лише не дозволить виплатити дивіденди чи збільшити статутний капітал, а і може бути причиною ліквідації підприємства. Тому, навіть не значна зміна зазначеного показника має насторожити менеджмент підприємства.

Для товариств з обмеженою відповідальністю та товариств з додатковою відповідальністю не виконання обмежень та вимог щодо вартості чистих активів має дещо інші наслідки, але не менш неприємні. Так, відповідно до вимог Закону України «Про товариства з обмеженою і додатковою відповідальністю» № 2275 від 06.02.2018 року [4] встановлено наступні вимоги:

1. Якщо вартість майна, робіт чи послуг, що є предметом правочину (угоди), перевищує 50% вартості чистих активів товариства станом на кінець

попереднього кварталу, то така угода є для товариства значною і рішення про надання згоди на її вчинення приймаються виключно загальними зборами учасників. Без такої згоди директор товариства не має право підписувати відповідний договір.

2. Якщо вартість чистих активів товариства знизилася біль ніж на 50% в порівнянні з показником попереднього року, виконавчий орган товариства скликає та проводить не пізніше ніж в 60-денний термін загальні збори учасників, де затверджує заходи щодо покращення фінансового стану підприємства.

Таким чином, товариствам з обмеженою та додатковою відповідальністю необхідно щоквартально контролювати вартість чистих активів, а при її зниженні, кожну значну операцію затверджувати загальними зборами, що значно погіршує продуктивність роботи підприємства.

Вищезазначене засвідчує, що показник вартості чистих активів у всіх господарських товариствах є визначальним для їх стабільної діяльності. В таких умовах, вважаємо за необхідне зарекомендувати декілька найбільш дієвих шляхів його підвищення

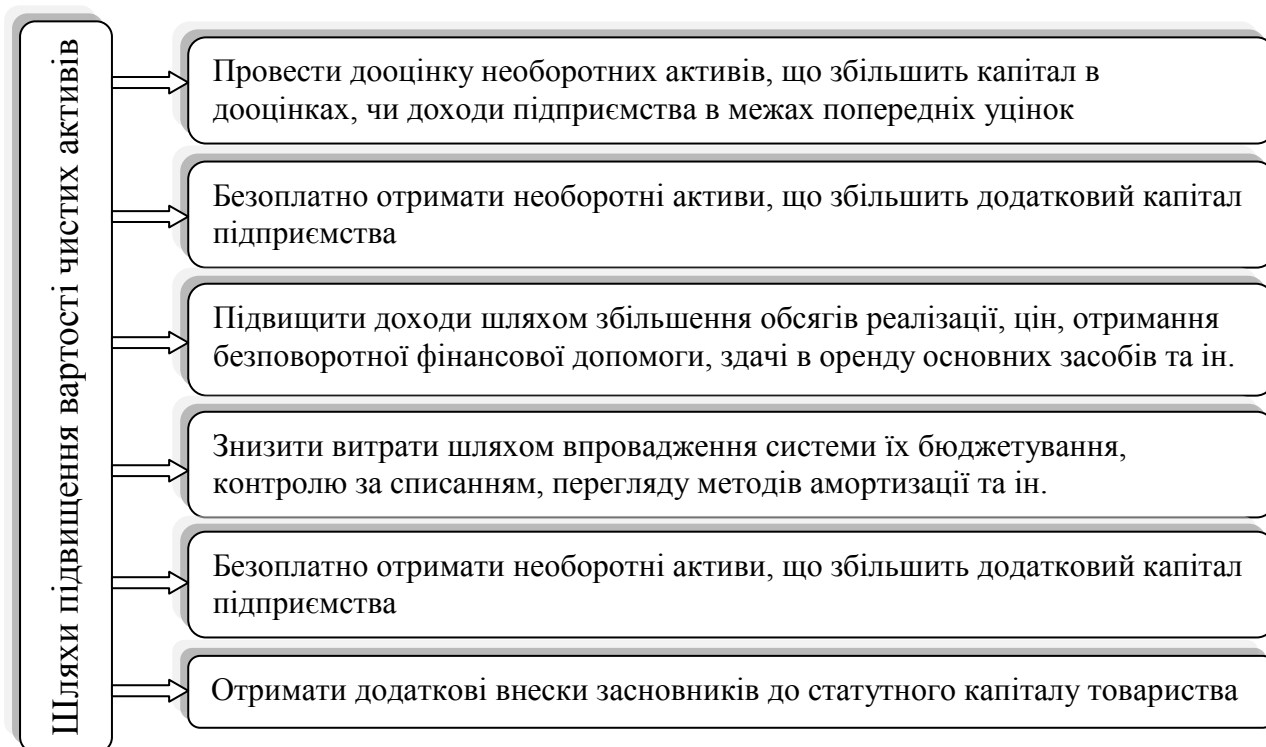

Рис. 1. Шляхи підвищення вартості чистих активів господарських товариств

Як засвідчує рисунок 1, при належному контролю за вартістю чистих активів у господарських товариствах можна знайти досить дієві шляхи підвищення їх вартості. Головне щоб економічні служби підприємства не втратили контроль над даним показником та не допустили його зниження до критичного рівня.

Отже, питання визначення вартості чистих активів у акціонерних товариствах та товариствах з обмеженою і додатковою відповідальністю, на сьогоднішній день, є одним із найбільш актуальних і вимагає від економічних служб та бухгалтерії своєчасного коригування облікової політики та застосування заходів направлених на підвищення прибутковості підприємств.

Список використаної літератури

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств»: наказ Міністерства фінансів України від 07.07.1999р. № 163. // Збірник положень (стандартів) бухгалтерського обліку: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 1. – С. 105 – 109.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. № 73 // Збірник положень (стандартів) бухгалтерського обліку: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 1. – С. 5 – 33.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.03р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> вільний.
4. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17> вільний.
5. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України № 2275 від 06.02.2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19> вільний.